
Kyrkomötet Gudstjänstutskottets betänkande 2015:8

Samrådsgrupp för gudstjänstlivet

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas motion 2015:52 med förslag om en samrådsgrupp kring hur den negativa gudstjänsttrenden kan vändas. Gudstjänstutskottet konstaterar dels att kyrkan ständigt befinner sig i förändring, dels att det ser olika ut lokalt. Samråd och dialog är viktiga och hör först och främst hemma i det lokala sammanhanget. Stiftens uppdrag är att stödja och stimulera församlingarnas arbete. Gudstjänstutskottet menar att motionärens förslag inte är rätt väg att gå och föreslår därför kyrkomötet att avslå motion 2015:52.

Till betänkandet finns ett särskilt yttrande och en särskild mening.

Utskottets förslag till kyrkomötesbeslut

Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:52.

Motionens förslag

Motion 2015:52 av Dan Sarkar, Samrådsgrupp för gudstjänstlivet

Kyrkomötet beslutar att uppdra till kyrkostyrelsen att tillsätta en samrådsgrupp kring hur den negativa gudstjänsttrenden kan vändas och eventuellt återkomma till kyrkomötet med förslag.

Bakgrund

Motionären tar sin utgångspunkt i statistiken över gudstjänstdeltagandet i Svenska kyrkan som visar fortsatt sjunkande deltagarsiffror under de senaste 25 åren. Han menar att många av de trognaste gudstjänstdeltagarna tillhör någon eller några av de inomkyrkliga rörelser som är kritiska till Svenska kyrkans utveckling. Motionären föreslår därför att Svenska kyrkan tar initiativ till inomkyrklig ekumenik och inleder strategiska samtal med de inomkyrkliga grupper som, enligt honom, på många ställen bär upp gudstjänstlivet.

Svenska kyrkans medlemmar

2011 kom boken *Svenska kyrkans medlemmar*, en medlemsstudie som tar sin utgångspunkt i en omfattande enkätstudie. Enkäten har besvarats av 10 758 medlemmar i Svenska kyrkan. Den innehöll bland annat frågor om varför de är medlemmar. Svaren fördelades över fyra alternativ och på grundval av resultaten definierades sju olika medlemsprofiler för den fortsatta analysen.

Angående gudstjänstförnyelsen sägs det i boken att det är svårt att dra några slutsatser ”mer än att de som idag aldrig deltar i svenskkyrklig gudstjänst inte skulle attraheras av en förnyelse. /.../ Resultatet pekar på att en förnyelse av gudstjänsten inte i första hand kommer att tilltala många fler än dem som redan har en relation till gudstjänsten.” Men texten fortsätter ”Naturligtvis är inte medlemmarnas utsagor det enda man kan eller bör förlita sig på i detta sammanhang. Även aldrigbesökarna kan ju bli glatt överraskade om de skulle dyka på en ny gudstjänstform. Förnyelse av gudstjänsten kan också ha andra syften än att öka den breda allmänhetens gudstjänstintresse. Även de som redan kommer måste tas om hand och erbjudas ett tilltal som ligger i tiden.”

Inomkyrkliga grupper

Svenska kyrkan rymmer ett stort antal grupper, organisationer, stiftelser och föreningar vars formella band till Svenska kyrkan varierar i stor utsträckning. Formen för och omfattningen av dialog och samverkan varierar i motsvarande grad och beror också av i vilken utsträckning en sådan grupp visar intresse för möten med olika representanter för Svenska kyrkans ledning.

Kyrkomötet

2008 behandlade kyrkomötet motion 2008:12 med förslag om att ”inbjuda de idéburna inomkyrkliga grupperna – organisationer, stiftelser och föreningar – till en dialog med syfte att erkänna, synliggöra och stärka deras omistliga roll i Svenska kyrkans församlingar”. Kyrkolivsutskottet skriver i betänkande Kl 2008:7 bland annat att kyrkostyrelsen bör fortsätta att föra dialog med organisationer, stiftelser och föreningar, men att det inte är försvarbart att göra överenskommelser med organisationer och nätverk som vägrar erkänna prästvigda kvinnor. Kyrkomötet beslutade i enlighet med utskottets förslag att avslå motionen.

2009 ställdes en fråga om vilka dialoger som förts under det gångna året. I kyrkostyrelsens svar nämndes bland andra EFS och Ideellt forum, samt att det är ”särskilt viktigt att dialog och samverkan med inomkyrkliga organisationer, stiftelser och föreningar syftar till att vinna ömsesidigt förtroende. Respekt, förståelse och öppenhet är självklart viktigt och syftar till att leda till ett meningsfullt samarbete.” (Fråga 2009:25)

Utskottets överväganden

Utskottets förslag: Kyrkomötet beslutar att avslå motion 2015:52.

Gudstjänstutskottet konstaterar dels att kyrkan i någon mening alltid befinner sig i förändring, dels att det ser väldigt olika ut lokalt och i olika delar av landet. I varje stift pågår gudstjänstutveckling och alla församlingar arbetar med frågor om gudstjänst och gudstjänstdeltagande.

Det är viktigt att inte enbart förmedla en pessimistisk bild över kyrkans framtid. Mycket gott arbete och stort engagemang finns i församlingarna. Såväl samråd och samverkan som uppmuntran och inspiration behövs. Här har stiftens särskilda ansvar för församlingar och pastorat.

Utskottet menar att de initiativ motionären nämner hör hemma på församlings- och stiftsplan. En samrådsgrupp på nationell nivå vänder inte gudstjänsttrender lokalt

och ett uppdrag från kyrkomötet som endast eventuellt ska resultera i att gruppen återkommer med förslag till kyrkomötet måste avvisas.

Motionären efterlyser en ny samrådsgrupp, men i varje organisatorisk enhet inom Svenska kyrkan finns redan dylika grupper, framför allt kyrkoråd och församlingsråd. Dessa bör och behöver arbeta med konkreta gudstjänstfrågor och mer långsiktiga strategier för gudstjänstlivet. Det är viktigt att fokusera på församlingslivet, inte på eventuell olika tillhörighet till rörelser och intressegrupper.

Gudstjänstutskottet är enigt om att samråd och samtal behövs. Många frågor kan behöva ställas, goda exempel delas, analyser göras med utgångspunkt i beskrivning av den lokala kontexten och i dialog med andra aktörer på orten. Utskottet konstaterar att Kyrkolivsutskottet 2008 menade att kyrkostyrelsen borde fortsätta dialogen med organisationer, stiftelser och föreningar. Dialogen behöver stimuleras och fortsätta, dock först och främst i den lokala kontext där det konkreta församlingslivet finns. Stiften har uppdraget att främja och kan här stimulera och bistå församlingarna.

Gudstjänstutskottet menar att motionärens förslag inte är rätt väg att gå och föreslår därför att kyrkomötet avslår motion 2015:52.

Uppsala den 24 september 2015

På Gudstjänstutskottets vägnar

Sofija Pedersen Videke, ordförande

Lena Bohman, sekreterare

Beslutande: Sofija Pedersen Videke, ordförande, Maria Johansson-Berg, Anna-Karin Stråle Börjesson, Niklas Nilsson, Birger Jönsson, Ola Isacson, Torvald Johansson, Dag Sandahl, Katarina Ramnerö Ödestad, Sven Milltoft, Kenneth Nordgren, Sonja Grunselius, Kristina Backe, Alve Svensson och Jan Segerstedt.

Övriga närvarande vid beslutstillfället: Roger Olsson, Stefan Hortlund, Gunilla Jannerstig, Martin Moberg, Lisa Tegby, Gun Alingsjö Bäck, Lena Jönsson, Göran Wass, Jerker Alsterlund, Aron Emilsson, Bengt Inghammar och Elise Nilsson.

Biskoparna Esbjörn Hagberg och Eva Nordung Byström har deltagit i utskottets överläggningar.

Särskilt yttrande

Jag delar utskottets bedömning att avvisa förslaget om samrådsgrupper. Den vägen har med föga framgång prövats. Däremot är det tid för verkliga samråd och just på den nationella nivån för att integrera de bidrag som motionären syftar på. Här avviker jag på ett grundläggande sätt från utskottet, som sätter sitt hopp till samtal i kyrkoråd och församlingsråd. Den fråga som ställs gäller hur rörelser och grupper, som alltmer uppfattar sig som alienerade inför aktuella tendenser i kyrkolivet och som påtagligt uppfattat en kyrkopolitisk ambition att somliga fromhetsriktningar ska marginaliseras i syfte att elimineras.

Det är hög tid att pröva en annan hållning som inte betyder gruppverksamhet så mycket som sinnesändring, *metanoia*.

Dag Sandahl

Särskild mening

Motionen belyser en aktuell och relevant fråga kring Svenska kyrkans utveckling och i delar negativa utveckling vad gäller gudstjänststatistik avseende deltagandet i gudstjänster landet över. Situationen har i många församlingar blivit kritisk och kyrkor tas ur bruk. Även om det också finns positiva och glädjande exempel, så är den generella trenden negativ och frågan av en sådan dignitet att inte bara samtal på stifts- och församlingsnivå räcker, utan en nationell diskussion bör initieras. I samband med det vore samråd med inomkyrkliga rörelser, vilka inte sällan rymmer många mycket frekventa gudstjänstfirare, en god komplettering. Särskilt då det bland dessa rörelser och också bland andra medlemmar finns konstruktiv kritik mot Svenska kyrkans vägval och utveckling. Samråd och samtal kring dessa frågor vore bra för kyrkans utvecklingsarbete och möjlighet att vara en kyrka i tiden, men inte låst av tidsandan.

Samtidigt är motionens att-sats problematiskt formulerad, då man föreslår att kyrkostyrelsen "eventuellt" ska återkomma till kyrkomötet med förslag. Det kan vara ett redaktionellt fel, då detta naturligtvis är en självklarhet. Även andra fora än kyrkostyrelsen kan också vara relevanta att initiera ett föreslaget samråd i.

Aron Emilsson